

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

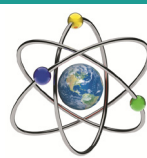
№8(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 392 sahifa,
3-avgust, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Sun'iy intellekt muhitida o'sib kelayotgan Alfa avlodining shaxsiy va psixik rivojlanishi	10
Jo'rayeva Dilfuza Abdug'aniyevna	
Teng yonli uchburchak xossalari va kesmaning o'rta perpendikulyari xossalardan foydalangan holda masalalar yechish	13
Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li	
Xiva xonligining siyosiy boshqaruv modeli: Buxoro va Qo'qon xonliklari bilan qiyosiy tahlili.....	17
Mutallibjonov Boburmirzo	
Boshlang'ich sinfda informatika fanini o'qitish metodikasi	26
Nosirova Feruza Baxadir qizi	
Funksional savodxonlik asosida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini professional rivojlantirishning strukturaviy-faoliyatli modeli.....	30
Gafurova Mahfuza Abbosovna	
Mutafakkirlar asarlarida bolalar faolligini shakllantirishda o'yinlardan foydalanishning yoritilishi	35
Ravshanova Uldona Narziboyevna	
Ijtimoiy-madaniy qadriyatlar variatsiyasi sharoitida talabalarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish mazmuni	39
Vorisova Barnoxon Olimjon qizi	
Huquqiy ta'lim va huquqiy tarbiya integratsiyasi orqali yoshlar orasida huquqbuzarliklarning oldini olish	43
Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li	
Bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy va refleksiv tafakkurini rivojlantirishda antfragil yondashuvning o'rni.....	51
G'ulomjonova Ziyodaxon A'zamjon qizi	
Badiy adabiyotning yoshlar tarbiyasidagi didaktik imkoniyatlari	57
Irisboyeva Xotiraxon Utbasarovna	
Talabalarining o'quv amaliyoti jarayonida kasbiy mobilligini rivojlantirishda dual ta'limga asoslangan metodikani takomillashtirish	61
G'ofurov To'liqinjon	
Didactic Opportunities of Content and Language Integrated Learning (CLIL) Technology in English Language Teaching	67
Ismailova Aziza Dilshodovna	
Фольклорные источники в историко-географическом изучении памятников Устюрта.....	72
Канаатов Есимкан	
Xorijiy davlatlar tajribasida o'zgarishlarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish amaliyoti.....	76
Abdullayev Amirulla Xazratovich	
Algoritmik faollikni rivojlantirishning zamonaviy metodik yondashuvi	81
Pardayeva Kamola Sultonovna	
Sun'iy intellekt va startap ekotizimi asosida talabalarining tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish	86
Imomaliyev Quvvat Choriyevich	
Maktab ta'limida o'qitish sifatini baholashning ko'p tarmoqli raqamli-diaagnostik tizimini joriy etish va boshqarish	91
Nurmetov Tursunbek Kenjayevich	
Event ta'lim texnologiyasi vositasida talabalarining o'qish samaradorligini oshirish	96
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi	
Texnologik ta'lim yo'nalishi talabalarining malakaviy va pedagogik amaliyotlari uzviyligini ta'minlashning metodik modeli	99
Mardonov Maqsudbek Maxmudovich	
Nogironligi bo'lgan bolalarni tarbiyalayotgan oilalarga ijtimoiy-psixologik yordam ko'rsatishning nazariy-metodologik asoslari	103
Umarova Umidaxon Ibaydullayevna	

Chizmachilik darslarida animatsiyali modellarni qo'llashning pedagogik asoslari	108
<i>Xo'janiyozov Shokir Rustamovich</i>	
Fanlararo aloqadorlik asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish metodikasi va uning eksperimental samaradorligi	114
<i>Isroilova E'zoza Akmal qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tashkilotlarida ingliz tilini o'qitishda veb-kvestlar va raqamli keyslarni samarali qo'llash usullari	119
<i>Shermatova Ra'no O'ktam qizi, Baxodirova Gulnoz Kamalovna</i>	
Xalq og'zaki ijodi asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini takomillashtirish texnologiyalari	124
<i>Abduraximova Muxabbat Allayevna</i>	
Bo'lajak fizika o'qituvchilarini nanotexnologiya sohasidagi bilimlarni taqdim etishga va o'qitishga tayyorlash metodikasi	129
<i>Sottarov Abduvali Umirqulovich</i>	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning raqamli tafakkurini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	133
<i>Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi</i>	
Emotsional intellekt va raqamli kommunikatsiya: yoshlar psixologiyasida zamonaviy tendensiyalar	137
<i>Qahharov Nuriddin Sherbek o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda "o'quv burnout" (o'qishga nisbatan charchash va sovish) holatining oldini olishda motivatsion pedagogik texnologiyalar	142
<i>Babajanova Gulmira Muratbayevna</i>	
Linguopragmatic Errors in Artificial Intelligence-Generated Translations	147
<i>Aytmuxamedova Durdona Jasur qizi</i>	
Клинические особенности аллергодерматозов у лиц, проживающих в Ташкентской области	153
<i>Абдуллаева Ф. Б., Саипова Н. С.</i>	
Tyutorlik faoliyatining pedagogik ahamiyati	160
<i>Ashirova Gulnora Xayrullayevna</i>	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbga yo'naltirish metodikasini takomillashtirish	164
<i>Nurmuratova Iroda Nuriddinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashda diqqat yetishmasligi va giperfaollik: mnemotexnik korreksiya	169
<i>Egamberdiyeva Xuriyat Egamberdiyevna, Kaxxarova Ozoda Abdimo'minovna</i>	
The Historical Development of Translation	173
<i>Sharopova Gulnoza Odil qizi</i>	
Integratsiya jarayonlarini samarali boshqarishga yo'naltirilgan metodik tizim	176
<i>L. T. Xudaybergenova</i>	
Multimodal matnlarni tanlash va dalillarga asoslangan o'quv topshiriqlari metodikasini ishlab chiqish	180
<i>G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi</i>	
Bo'lajak tibbiyot xodimlarining diagnostik kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'rni: ilmiy adabiyotlar sharhi	186
<i>Xalimova S. A.</i>	
The Role and Opportunities of Artificial Intelligence (AI) in the Management of Educational Institutions	191
<i>Abduqahorova Lobar Oybekovna</i>	
Malaka oshirish jarayonida maktab direktorlarining mediakompetentligini rivojlantirishning tashkiliy-boshqaruv mexanizmi	197
<i>Xidirova Maftuna Ilhom qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berishda STEAM va an'anaviy usullarning qiyosiy tahlili	205
<i>Boltayeva Nasiba Ilhom qizi</i>	

Kasb-hunar ta'limida elektromobillar va robototexnika yo'nalishlarini rivojlantirish: xalqaro hamkorlik tajribasi va "2+1" dual ta'lim modeli.....	209
<i>Dushanov Nuriddin Qo'ldoshovich, Suvonov Murodjon Abdurahmon o'g'li, Ibragimova Dinara Rustam qizi, Karimova Oygul Ro'ziyevna, Avliyoqulov Muxammad Mustafoyevich</i>	
Multimodal matnlarni tanlash va dalillarga asoslangan o'quv topshiriqlarining metodikasini ishlab chiqish ...	212
<i>G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda "ijodiy faoliyat" va "kreativlik" konseptlarining nazariy-metodologik interpretatsiyasi...	218
<i>Komila Aytmuratova</i>	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasi asosida rivojlantirishga doir mashqlar tipologiyasining samaradorligi.....	222
<i>Maxmudova Feruza Salimjonovna</i>	
O'zbek va rus nasrida oilaviy munosabatlarning badiiy-psixologik talqini	227
<i>Qurbonova Malika Toxir qizi</i>	
O'quv-biluv kompetensiyasining nazariy asoslari va zamonaviy pedagogik yondashuvlar	230
<i>Saydaxmedova Barno Batirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matematik tayyorgarligi tarkibi: TIMSS va PISA xalqaro baholash dasturlari asosidagi nazariy tahlil	235
<i>Abdusattarova Zaynab</i>	
Fizikani o'qitishda barqaror taraqqiyot tushunchalarini rivojlantirish: O'zbekiston kontekstida adabiyotlar tahlili.....	243
<i>Avazova Oltin</i>	
Futbolda 11–12 yoshli darvozabonlarni texnik-taktik jihatdan tayyorlashda maxsus mashqlarning ahamiyati	247
<i>Ibragimov Qosimbek Isroil o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanni o'qitish jarayonida sun'iy intellekt yordamida foydalanib nazariy bilimlarni hayotga tatbiq qilib o'rganish metodlari	253
<i>Jo'layeva Munira Choriyevna</i>	
Creativity-Oriented Language Teaching in Karakalpak Folk Pedagogy	256
<i>Khodzhanizayeva Aygul Aytmuratovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda estetik kompetentlikni rivojlantirishning metodik asoslari.....	264
<i>Saidova Dilorom Erkinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	269
<i>Farhodova Sevara Qo'ziboy qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyalari.....	274
<i>Norkulova Jasmina Sodikovna</i>	
Umumta'lim maktablarida matematik kechalar orqali o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish samaradorligi.....	277
<i>Saytniyozov Adham Annamuhomet o'g'li</i>	
Tibbiy va pedagogik ta'lim jarayonida "Case Study" metodini qo'llash orqali talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	282
<i>Shaymatova Azizaxon Rustambekovna</i>	
Dutor ijrochiligining amaliy-texnik jihatlariga e'tibor qaratish va ushbu jarayonni rivojlantirish	286
<i>Shodiyeva Shahinabonu Shoirjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik texnikani shakllantirish texnologiyalari	293
<i>Turimbetova Sveta Muhammedaliyevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila o'rtasidagi hamkorlik menejmentini takomillashtirishda direktor o'rinbosarining roli	297
<i>Xolnazarova Shaxnoza Baxodir qizi</i>	
Адаптивная геймификация в школьном обучении физике	304
<i>Индира Бахадуровна Ерленесова</i>	
Bo'lajak pedagoglarda qadriyatlar tizimining shakllanishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar	309
<i>Taylanova Sh. Z.</i>	

Metakognitiv kompetensiya: mohiyati va mazmuni, tarixiy evolyutsiyasi.....	317
<i>Xasanova Feruza Xurramovna, Abdullayeva G. A.</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy tayyorgarlikni ta'minlovchi refleksiv va motivatsion mexanizmlar	322
<i>Fayziyeva Umida Asadovna</i>	
Arab tilida jumla tuzilishi: ismiy va fe'liy jumlalarining nahviy tahlili	328
<i>Quqonboyeva Moxlaroyim Elmurodjon qizi</i>	
"Maugli" asarining didaktik ahamiyati va obrazlar tahlili	333
<i>To'g'onova Dinoraxon Mansurjon qizi</i>	
Jadid taraqqiyparvari Ahmad Zaki Validiyning ijtimoiy-siyosiy faoliyati va uning vatanparvarlik harakatlari...	337
<i>Raximov Azizbek Normurodovich</i>	
Biologiya darslarida kooperativ ta'lim texnologiyasidan foydalanish metodikasi	342
<i>Ibodova Mahfuza Namozovna</i>	
Ta'limni tashkil etishning pedagogik omillari	346
<i>Yuldasheva Nilufar Abdullayevna, Hazratkulova Lobar To'rabek qizi</i>	
5–7 yoshli qizlarda badiiy gimnastika orqali maxsus harakat ko'nikmalarini rivojlantirish	350
<i>Botirova Sayyora Nurullayevna</i>	
Talabalarda grammatik kompetensiyani rivojlantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari	354
<i>Aymanova Shiyrinay Kamilovna</i>	
Yosh ofitserlarda xizmat rezistentligini belgilovchi ijtimoiy-psixologik determinantlar	357
<i>Rejаметова Irada Ikramshikovna</i>	
Chapaqay o'quvchilarda grafik malakalarni rivojlantirishning o'ziga xos jihatlari	363
<i>Yusufzoda Shabnami Yunus</i>	
Преимущества использования STEAM технологий в дошкольном образовании.....	368
<i>Садикова Д. Х.</i>	
Sun'iy intellekt bilan ishlash jarayonida o'quvchilarning kognitiv mustaqilligi va metakognitiv nazoratining pedagogik-psixologik determinantlari	371
<i>Saliyeva Muslima Maxsetbay qizi</i>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt asosidagi kiberxavfsizlik tizimlarining etik va huquqiy jihatlarni o'qitish metodikasi	377
<i>Turanova Aynur Baxtjan qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar alaliyasini korreksiya qilishda neyrostimulyatsiya hamda logopedik texnologiyalarning kompleks qo'llanilishi.....	381
<i>Axunxodjayeva Dildoraxon G'anixon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti, oila va mahalla hamkorligi korporativ ta'lim tendensiyasi sifatida	384
<i>Qilichova Marxabo Xudaykulovna</i>	

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR ALALIYASINI KORREKSIYA QILISHDA NEYROSTIMULYATSIYA HAMDA LOGOPEDIK TEXNOLOGIYALARNING KOMPLEKS QO'LLANILISHI

Axunxodjayeva Dildoraxon G'anixon qizi

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan alaliyani korreksiya qilish jarayonida neyrostimulyatsiya hamda zamonaviy logopedik texnologiyalarni kompleks qo'llashning ilmiy-amaliy ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda nutq rivojlanishidagi buzilishlarni bartaraf etishda neyrostimulyatsiya usullarining logopedik mashg'ulotlar bilan integratsiyasi natijasida nutqning fonetik-fonematik, leksik-grammatik va kommunikativ komponentlarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Kompleks yondashuvning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini tiklash samaradorligini oshirishdagi o'rni asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: alaliya, maktabgacha yoshdagi bolalar, neyrostimulyatsiya, logopedik texnologiyalar, nutq korreksiyasi, kompleks yondashuv, neyropedagogika, logopedik reabilitatsiya.

Abstract: This article examines the scientific and practical significance of the integrated application of neurostimulation and modern speech therapy technologies in the correction of alalia in preschool children. The study analyzes the effectiveness of combining neurostimulation methods with speech therapy interventions to improve the phonetic-phonemic, lexical-grammatical, and communicative components of speech. The findings highlight that a comprehensive approach enhances the effectiveness of corrective and developmental work for preschool children with alalia.

Key words: alalia, preschool children, neurostimulation, speech therapy technologies, speech correction, integrated approach, neuropedagogy, speech therapy rehabilitation.

Аннотация: В статье рассматриваются научно-практические аспекты комплексного применения нейростимуляции и современных логопедических технологий в коррекции алалии у детей дошкольного возраста. Проанализированы возможности интеграции методов нейростимуляции с логопедическими занятиями для развития фонетико-фонематической, лексико-грамматической и коммуникативной сторон речи. Обоснована эффективность комплексного подхода в повышении результативности коррекционной работы с детьми дошкольного возраста, имеющими алалию.

Ключевые слова: алалия, дети дошкольного возраста, нейростимуляция, логопедические технологии, коррекция речи, комплексный подход, нейропедагогика, логопедическая реабилитация.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim va sog'liqni saqlash tizimida bolalarning erta rivojlanishini ta'minlash, nutq nuqsonlarini o'z vaqtida aniqlash hamda samarali korreksion-pedagogik yordam ko'rsatish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri bolaning nutqi, intellektual va ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi bosqich bo'lib, ushbu davrda yuzaga kelgan nutq buzilishlarini barvaqt bartaraf etish keyingi ta'lim jarayonining muvaffaqiyatini belgilaydi. Shu nuqtayi nazardan alaliya muammosi logopediya, maxsus pedagogika, nevrologiya va psixologiya fanlarining tutashgan nuqtasida o'rganilayotgan muhim ilmiy-amaliy yo'nalishlardan biridir.

Alaliya – bosh miya po'stlog'idagi nutq markazlarining organik shikastlanishi natijasida nutqning rivojlanmay qolishi yoki keskin darajada sust rivojlanishi bilan tavsiflanadigan murakkab nutq buzilishidir. Ushbu nuqson bolaning nafaqat og'zaki nutqiga, balki bilish jarayonlari, muloqot faoliyati, emotsional-irodaviy rivojlanishi hamda ijtimoiy moslashuviga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli alaliyani korreksiya qilishda faqat

an'anaviy logopedik mashg'ulotlar bilan cheklanib qolmasdan, zamonaviy ilmiy yondashuvlarni amaliyotga joriy etish zarurati ortib bormoqda.

So'nggi yillarda neyrofan va rehabilitatsiya sohasidagi yutuqlar neyrostimulyatsiya usullarini bolalar nevrologiyasi hamda logopedik amaliyotga keng tatbiq etish imkonini bermoqda. Neyrostimulyatsiya bosh miyaning funksional faolligini rag'batlantirish, neyropastiklikni kuchaytirish va nutq faoliyatini boshqaruvchi nerv tarmoqlarining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi innovatsion yo'nalish sifatida e'tirof etilmoqda. Mazkur usullar logopedik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilganda bolaning nutqni idrok etishi, talaffuzi, lug'at boyligi, grammatik tuzilmani o'zlashtirishi hamda kommunikativ kompetensiyasining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi kuzatilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha yoshdagi bolalarda alaliyani korreksiya qilish muammosi logopediya, maxsus pedagogika, nevrologiya va neyropsixologiya fanlarining kesishgan nuqtasida o'rganilib kelinmoqda ^[1]. R. E. Levina tomonidan ishlab chiqilgan nutq nuqsonlarini tizimli o'rganish konsepsiyasi alaliyaga ega bolalarning nutqiy rivojlanishini kompleks baholashning ilmiy asosini yaratdi. Muallif nutqning fonetik-fonematik, leksik va grammatik komponentlari o'zaro bog'liq holda rivojlanishini ta'kidlab, korreksion ishlarni ham aynan shu tamoyil asosida tashkil etish lozimligini qayd etadi ^[2]. Ushbu yondashuv bugungi kunda ham logopedik diagnostika va korreksiyada muhim metodologik asos bo'lib xizmat qilmoqda.

L. S. Vygotskiyning madaniy-tarixiy rivojlanish nazariyasida bolaning nutqiy va kognitiv rivojlanishi ijtimoiy muhit hamda ta'lim jarayoni bilan uzviy bog'liqligi asoslab berilgan. Olimning "yaqin rivojlanish zonasi" konsepsiyasi alaliyaga ega bolalar bilan individual va differensial ishlash metodikasini ishlab chiqishda muhim nazariy poydevor hisoblanadi ^[3].

A. R. Luriya olib borgan neyropsixologik tadqiqotlar esa nutq faoliyatining bosh miya funksional tizimlari bilan uzviy bog'liqligini ilmiy jihatdan asoslab berdi. Olim nutqning shakllanishida miya po'stlog'ining turli zonalari yagona funksional tizim sifatida faoliyat yuritishini ko'rsatgan ^[4].

So'nggi yillarda neyropastiklik nazariyasining rivojlanishi natijasida neyrostimulyatsiyaning turli shakllari, jumladan, transkraniyal elektr stimulyatsiya, transkraniyal magnit stimulyatsiya hamda sensor-motor stimulyatsiya usullarining nutq buzilishlarini korreksiya qilishdagi samaradorligi bo'yicha qator tadqiqotlar amalga oshirilgan ^[5].

Maxsus pedagogika va logopediya sohasidagi zamonaviy ilmiy ishlarda korreksion jarayonga raqamli texnologiyalar, interaktiv logopedik dasturlar, biofeedback tizimlari hamda multisensor metodlarni joriy etish alaliyaga ega bolalarda nutqni rivojlantirishning muhim omillaridan biri sifatida baholanmoqda ^[6].

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti va zamonaviy ilmiy adabiyotlarda bolalardagi rivojlanish nuqsonlarini imkon qadar erta aniqlash hamda multidissiplinar rehabilitatsiyani tashkil etish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Xususan, logoped, nevrolog, psixolog va ota-onalar hamkorligida olib boriladigan kompleks korreksion dasturlar alaliyaga ega bolalarning nutqiy, kognitiv va ijtimoiy rivojlanish ko'rsatkichlarini sezilarli yaxshilashi ta'kidlangan ^[7].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot maktabgacha ta'lim tashkilotida alaliya tashxisi qo'yilgan 5–7 yoshli bolalar ishtirokida amalga oshirildi. Tadqiqotda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, logopedik kuzatish, diagnostik suhbat, nutq rivojlanishini baholash hamda korreksion mashg'ulotlar metodlaridan foydalanildi. Korreksion jarayon davomida an'anaviy logopedik mashg'ulotlar neyrostimulyatsiya elementlari (sensor-motor mashqlar, ikki qo'l koordinatsiyasini rivojlantirish mashqlari, muvozanat va ritm mashqlari, nafas hamda artikulyatsion gimnastika) bilan uyg'unlashtirildi. Mashg'ulotlar haftasiga 3 marotaba, 12 hafta davomida tashkil etildi. Korreksion ishlar samaradorligi bolalarning fonematik idroki, lug'at boyligi, grammatik nutqi va bog'lanishli nutq ko'rsatkichlari bo'yicha mashg'ulotlar boshlanishidan oldin va yakunida qiyosiy baholandi (1-jadval).

1-jadval: Tadqiqot metodlari va ularning qo'llanilish maqsadi

Tadqiqot usuli	Qo'llanilish maqsadi
Logopedik diagnostika	Nutq buzilishining darajasini aniqlash
Pedagogik kuzatish	Nutqiy va kommunikativ faollikni baholash
Neyrostimulyatsiya mashqlari	Sensor-motor va neyrodinamik faollikni rag'batlantirish
Logopedik texnologiyalar	Tovush talaffuzi, lug'at va grammatik nutqni rivojlantirish
Qiyosiy tahlil	Korreksion ishlar samaradorligini baholash

Mazkur metodlar majmuasi alaliyaga ega maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqni rivojlantirishning samaradorligini kompleks baholash hamda neyrostimulyatsiya va logopedik texnologiyalarning integratsiyalashgan ta'sirini aniqlash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida maktabgacha yoshdagi alaliyaga ega bolalar bilan neyrostimulyatsiya hamda logopedik texnologiyalarni kompleks qo'llashning nutq rivojlanishiga ijobiy ta'siri kuzatildi. Korreksion mashg'ulotlar yakunida bolalarda artikulyatsion harakatlarning aniqligi, fonematik idrok, faol lug'at hajmi hamda grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzish ko'nikmalarida sezilarli o'sish qayd etildi. Shuningdek, bolalarning muloqotga kirishish faolligi va nutqiy topshiriqlarni bajarishga bo'lgan motivatsiyasi ham oshgani kuzatildi.

Neyrostimulyatsiya elementlarini logopedik mashg'ulotlarga integratsiya qilish markaziy nerv tizimining funksional faolligini rag'batlantirish orqali nutqni shakllantirish jarayonini tezlashtirishga xizmat qildi. Sensor-motor mashqlar, ritmik harakatlar, nafas va artikulyatsion gimnastika logopedik mashqlar bilan uyg'unlashtirilganda bolalarning nutq organlari harakatchanligi yaxshilandi, fonemalarni farqlash va to'g'ri talaffuz qilish qobiliyati rivojlandi. Bu esa korreksion mashg'ulotlarning samaradorligini oshirdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari maktabgacha yoshdagi alaliyaga ega bolalarni korreksiya qilishda neyrostimulyatsiya hamda logopedik texnologiyalarni kompleks qo'llash yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Mazkur yondashuv nutqning fonetik-fonematik, leksik va grammatik komponentlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, bolalarning kommunikativ faolligi, diqqat, xotira va sensor-motor ko'nikmalarining takomillashishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kompleks korreksion dastur doirasida neyrostimulyatsiya elementlarini logopedik mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish bosh miyaning neyroplastiklik imkoniyatlaridan samarali foydalanish, nutqni shakllantirish jarayonini jadallashtirish hamda korreksion ishlarning umumiy natijadorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davrida bunday yondashuvni qo'llash keyingi ta'lim bosqichlarida uchrashi mumkin bo'lgan nutqiy va kommunikativ qiyinchiliklarning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Левина Р.Е. Основы теории и практики логопедии. – Москва: Просвещение, 1968. – 367 с.
2. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. – Москва: Академия, 2003. – 384 с.
3. Выготский Л.С. Мышление и речь. – Москва: Лабиринт, 1999. – 352 с.
4. Волкова Л.С. (ред.) Логопедия: учебник для студентов дефектологических факультетов педагогических вузов. – Москва: Гуманитарный издательский центр "ВЛАДОС", 2018. – 703 с.
5. Cramer S.C., Sur M., Dobkin B.H., et al. Harnessing neuroplasticity for clinical applications. // Brain. – 2011. – Vol. 134, No. 6. – P. 1591–1609.
6. World Health Organization (WHO). International Classification of Functioning, Disability and Health: Children & Youth Version (ICF-CY). – Geneva: WHO, 2007. – 327 p.
7. Guralnick M.J. Early Intervention for Children with Intellectual Disabilities:

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №8(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.